

Beseda staršem. *)

(Konec.)

„Premisli, človek,“ je rekel mlad gospodar, ki sem ga sam na svoja ušesa čul, „moj prijatelj in sosed, kako je prebrisane glave! kar se poloti, vse mu dobro shaja, ker je bil nekaj let v šoli; naučil se je lepo brati, ročno pisati in hitro številiti, kar mu veliko koristi, ker ni mu treba koga drugega prositi, da bi namesto njega kaj pisal, prečital ali kaj izštevilil, kar moram jaz storiti, če hočem vediti, kaj mi brat piše iz Amerike, ali kaj mi veleva c. k. gosposka; in če hočem odpisati, poiskati si moram človeka, ki zna pisati, in plačati mu moram za to naj manj 1 ali 2 gl., to je dobiček, ker nisem v šolo hodil; moj sosed je pa tudi dobro poduččen v nauku sv. vere. Mene je sram iti k velikonočnemu spraševanju, ker skoraj nič ne znam; uni pa tako lepo odgovarja na vsa vprašanja, ktera mu stavijo g. župnik. Pa kaj se je še vsega naučil v šoli? Ko grem gledat njegov vinograd, zopet vidim, da je v šoli dobil potrebnih znanosti, ker mi je večkrat sam pravil, da se je v šoli tudi učil vinoreje; če me pelje v svoj hram in mi dá vina pokusiti, kakšen razloček je med mojim in njegovim vinom! Pred tremi leti je bilo njegovo vino mojemu enako na moči in okusu, sedaj je pa njegovo sladko, močno in tako gladko teče, ker dobil je veliko novih trt, in jih je zasadil; jaz prodajam svoje vino težko po 2 gold. in pol; on pa ga je pa pred kratkim prodal po 4 gold. domače vedro. — Predlanskim mi je pravil, da se hoče tudi s svilorejo pečati; jaz še vedil nisem, kaj je sviloreja; nakupil si je nekaj murbinih dreves, ter jih je zasadil; dobil je potem od nekega gospoda en kvintelc jajčic, iz katerih so se svilne gosence izvalile; brez truda jim je malo časa murbino perje nosil, in glejte! v 40 dneh je za 10 funtov mešičkov 28 gold. v žep spravil, in je plačal potem svoje davke, ker dobil je od c. k. davkarije tirjatev, da mora v 8 dneh plačati. — Kaj pa njegov vrt? ta je še le krasen! — Moj vrt je zasajen le s starim, kosmatim drevjem, kakoršnega so mi oče zapustili; učili so me res cepiti tako, kakor so sami znali; pa vidim, da novejšje čase se drugače in boljše cepi. — Njegov vrt pa, če pogledam na tistega, kterege so mu oče zapustili, vidim, da je lepo čeden; pri starih drevesih je vse nepotrebne

*) Iz letošnjega letnega sporočila glavne šole v Černomlju.

veje odrezal, potem tudi veliko novih zasadil, in njegov novi vrt, kterega je začel pred 4 leti obravnavati, mu obeta že lepega sadja; on ne pusti nič prazne zemlje; vse sadi, kar vidi da mu bo rastle in sad prinašalo. — Tudi jaz bi se tega lahko poprijel, in bi se znabiti že še kaj naučil, pa nimam veselja sedaj, le v mladosti se veselje dobi, in ko bi bil v šolo hodil, bi se bil tega naučil in tudi veselje dobil za to. Moj sosed, ko je v šolo hodil, je že rad peške sadil in zmirom na kaj novega mislil; včasih sem ga še jaz neumnež zasmehoval; sedaj pa vidim, kaj mu šola pomaga, kako se je on veliko naučil tudi za djansko življenje, med tem, ko sem jaz na paši pri kravah zlati čas tratil“.

To naj vedó tisti, kateri iz nevednosti ali nepremišljenosti ne spoznajo, kako potrebna je šola, ali pa zavoljo svojeglavnosti in samopridnosti tega nočejo spoznati. Ljubi starši! pošiljajte tedaj radi svoje otroke v šolo, da se učé vsega potrebnega, ker trdno spričana in gotova resnica je, da so dobro izrejeni otroci naj večje, edino pravo bogastvo staršev. Prevdarite enkrat svoj revni stan, in pomislite potem tudi pripomočke, s kterimi si ga, če ne vi, pa vaši otroci lahko zboljšajo. Kdo bi se tedaj predrznil in rekel, da je šola nepotrebna? Da bo pa poduk v kmetijstvu res zdaten, da bo naša šola v resnici djanska, to je, da se bo lahko pokazalo, kako naj se to ali uno dela, ni še samo dosti, da se otrokom take reči z besedo razlagajo; treba je šoli tudi vrta, kakoršnega ima že skoraj slehrna skrbna soseska, da se učenci tudi djansko vadijo, kar jim kažejo bukve.

V imenu vaših, letos meni izročeniñ otrok, dragi starši, kterim gotovo srečo želite, se obračam k vam, kakor tudi k vam spoštovanim srenjskim možem, ter prosim, preskrbite šoli vrta, da se bodo vaši otroci djansko vadili že v prvi dobi, česar bodo potrebovali v prihodnjem življenji; preskrbeli jim bote naj bolje doto, za katero vam bodo zmiraj hvaležni. — Pa čemu bi k spolnovanju dolžnosti opominjal tiste starše, ki so radi otroke v šolo pošiljali? Naj veljá to le tistim, kateri bi tega ne hotli le spoznati ali storiti, ampak velikoveč še svoje otroke od tega odvracevali; rečem jim z besedami sv. pisma, s kterimi Bog sam takim staršem in njih otrokom in vnukom žuga, rekoč: „Jaz sem Gospod, tvoj Bog, močen Bog, kateri drugega zraven sebe ne trpim, in kaznujem

krivico očetov nad otroci do tretjega in četrtega rodu pri teh, kateri mene sovražijo“ (II. Mojz. 20, 5.)

Franc Francič,
ravnatelj.

Zemljepisje v ljudski šoli.

Premične zvezde in repatice. *)

J. Povejte mi kaj od lepe zvezde, ki pred solncem hodi in nam dan napoveduje, od zgodnje Danice.

O. Danica se prišteva, kakor si že slišal, premičnim zvezdam ali planetom. — Solnce je mati več otrok ali zvezd, katerim daje oživljajočo luč in gorkoto, in ktere vedno okrog sebe suče. Le te premične bolj znane zvezde (planeti) po redu daljnosti od solnca so: Merhuri ☿, Venera ♀, Zemlja ♂ z svojo luno, Marz ♂, za Marzom cela versta manjših planetov, imenujejo jih planetoide ali asteroide. Stari in ljudje srednjega veka jih niso poznali; najdlji so jih še le v našem stoletji. Te zvezde se naj več le po daljnogledu vidijo; dosihmal jih je znanih 55. Za Martom, ki se nekako kervavo sveti, je prvi večji planet Jupiter ♃, ki ima prav lepo belkasto svetlobo; za tim pride Saturn ♄, in poslednjič je Uran ♅, sploh imena ajdovskih bogov. Razun Zemlje ima Jupiter 4, Saturn 7, in Uran 6 lun. Le te in še druge premičnice s svojimi lunami se gibljejo krog solnca od večera proti jutru; luna pa krog svojih zvezd, in s temi vred okoli solnca. Svoj tir okoli solnca pa končajo zvezde :

Merkuri blizo v	87 dneh,
Venera " "	224 "
Zemlja " "	365 "
Marz " "	686 "
Jupiter " "	4332 "
Saturn " "	10758 "
Uran " "	30670 "

Med temi zvezdami sta Merkur in Venera bližjeje soluca od zemlje, in njuna pot okoli solnca je krajša kakor zemljina, imenujejo ju notranja planeta, druge pa vnanje, ker so dalje od solnca kakor zemlja, tedaj tudi dalj časa okoli solnca potujejo. — Venero vidimo nekaj časa za solncem pod imenom

*) Po Robidatovi knjigi.